

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежина Любозарова Димитрова

Катедра по англистика и американистика, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1 Филология

докторска програма Романски езици

Автор: Росина Алексиева Какова

Тема: „Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“

Научен ръководител: доц. д-р Руси Николов – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-282 от 06.02.2025 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Гласните във френския и българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология, докторска програма Романски езици. Автор на дисертационния труд е Росина Алексиева Какова – докторантка към катедра „Романистика и германистика“ с научен ръководител доц. д-р Руси Николов от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Р. Какова комплект материали на електронен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации (3 бр.);

- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за съответствие с минималните национални изисквания;
- становище на научния ръководител.

2. Актуалност на тематиката

Проблемът за акустичните характеристики на френските и българските гласни, изследван в дисертационния труд на Р. Какова, е актуален както в научно отношение в контекста на контрастивния езиков анализ, така и в научно-приложно отношение в светлината на преподаването на френско произношение на българи. Авторката е обосновала добре необходимостта от едно съвременно съпоставително изследване на гласните в двата езика с помощта на модерен софтуер за акустичен анализ на реч. Обектът, целите и задачите на изследването са ясно и точно дефинирани в Увода на дисертационния труд.

3. Познаване на проблема

Докторантката показва добро познаване на проблема, както се вижда от обзора на научната литература по темата на дисертацията.

Глава 1 е посветена на изследванията на гласните във френския и в българския език. За български прави впечатление, че е отредено достойно място на пионерското изследване на Д. Тилков (1970), но липсват някои важни публикации от последните 10 години, а именно:

Andreeva, B., W. Barry & J. Koreman (2013). The Bulgarian stressed and unstressed vowel system. A corpus study, in: *14th Annual Conference of the International Speech Communication Association, Interspeech 2013*, Lyon, France, pp. 345-248.

Sabev, M. (2023). Unstressed vowel reduction and contrast neutralization in western and eastern Bulgarian: A current appraisal, *Journal of Phonetics*, vol. 99, July 2023.

И в двете публикации са посочени референтни стойности на F1 и F2 за българските ударени гласни, които също би следвало да бъдат включени в раздел 1.10.2 на труда - „Референтни формантни стойности за българските гласни“.

Обзорът на теориите и на литературата по редица проблеми, свързани с преподаването на чуждоезиково произношение, представен в края на Глава 2 и в Глава 3 от дисертационния труд, също демонстрира добрата информираност на Р. Какова по тези въпроси. Тук по-скоро имам технически бележки във връзка с предаването на български на някои от имената на авторите: фамилията на „бащата“ на SLM J. E. Flege следва или да се транскрибира на български като Флейги, или просто да се транслитерира като Флеге; Crothers следва да се транскрибира като Кродърс. В тази връзка смятам за неудачни и българските преводи на някои термини и понятия (напр. „контрастен анализ“ – стр.81, вместо възприетото „контрастивен анализ“, „гласен триъгълник“ – стр. 37 и др.). В раздел 3.3 авторката говори за „триъгълник на гласните“, създаден от Д. Джоунс: всъщност системата на кардиналните гласни на Д.

Джоунс се представя графично под формата на трапецовиден четириъгълник (quadrilateral) и все още представлява част от Международната фонетична азбука.

Тези предимно технически бележки не променят положителната ми оценка по отношение на доброто познаване на литературата по изследваната проблематика, демонстрирано от авторката на дисертационния труд.

4. Методика на изследването

Методиката на изследването е подбрана прецизно и изборът ѝ е обоснован детайлно в Глава 2. С оглед на поставените изследователски задачи акустичният анализ с помощта на фонетичния модул TREFL и програмата Speech Analyzer се оказва особено удачен и способства за постигане на поставените изследователски цели. Изборът да се анализират журналистически радио-интервюта е много добре обоснован, но са подбрани и изследвани много малко на брой гласни както за френски, така и за български език. Също така не става ясно колко на брой говорители са анализирани, каква е тяхната възраст и т.н. – информация, която стандартно би трябвало да бъде посочена при описване на методологията на изследването.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е с обем от 162 страници и се състои от Увод, три глави, Заключение, справка за научните приноси, три приложения, декларация и библиография, която включва общо 196 източника. Теоретичният преглед, представен в първа глава, е като цяло обстоен и задълбочен, като се отдава дължимото най-вече на класическите основополагащи изследвания в научната област. Р. Какова демонстрира добро познаване на терминологичния апарат на съвременната акустична фонетика. Втората глава съдържа основните приноси на труда, а именно: удачен подбор на аналитичен метод, софтуер и емпиричен материал, иновативен подход към акустично-фонетичното описание на гласните с отчитане на стойностите на F3, който играе съществена роля при описанието на предните закръглени гласни във френския език. Последните части от тази глава (2.7 и 2.8) обаче бих препоръчала да бъдат включени в следващата трета глава. В трета глава се дискутират мястото и приложението на методите за акустично описание на гласните звукове в чуждоезиковото обучение. Тук би било полезно да бъдат включени конкретни предложения за упражнения, базиращи се на резултатите от акустично-фонетичен анализ на продукцията на обучаващия се и методологични предложения за връзката на тези резултати с овладяването на правилната артикулация на гласните в чуждия език.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Р. Какова е представила общо 3 публикувани статии. Всички статии са написани самостоятелно от докторантката и са по темата на дисертационния труд.

7. Автореферат

Р. Какова е представила автореферат на български и на френски език. Той е изготвен в съответствие с изискванията на Правилника за развитие на академичния състав. Авторефератът отразява точно съдържанието и основните резултати, описани в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Резултатите от използвания в дисертацията метод за акустично-фонетичен анализ на гласните могат да послужат за основа за изработване на конкретни упражнения за овладяване на продукцията на френските гласни от българи, като се експлицира и връзката между акустични характеристики, перцепция и артикулация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос към изучаването на българските и френските гласни и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Росина Алексиева Какова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Росина Какова в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология, докторска програма Романски езици.

31.03.2025 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Снежина Димитрова